

Kleinzoon 'koopt' nieuwe auto van oma's geld

In de zorg gaat het voortdurend om zoeken naar goede afstemming: wat is hier het goede om te doen. Wat doe je met een cliënt met dementie waarvan je ziet dat de kleinzoon haar bankrekening plundert?

Tekst:
Hans
van Dartel

Casus

Ik begeleid circa 4,5 jaar mevrouw Konings die 83 jaar oud is en een zoon (John) heeft. Mevrouw Konings is sinds vijf jaar weduwe en drie jaar geleden is de diagnose Alzheimer bij haar vastgesteld. Haar zoon John is vorig jaar gescheiden en heeft een nieuwe vriendin die niet goed ligt bij mevrouw Konings en de zoon van John (Erik). Na diverse ruzies is Erik het huis uitgezet en vond onderdak bij zijn oma op zolder. In eerste instantie ging dit erg goed. Mevrouw Konings was blij met de extra aandacht en voelde zich niet meer zo alleen. Totdat ik onlangs langsging en er plots een nieuwe auto op de oprit stond. Bij navraag bleek die van de kleinzoon. Erik had geregeld dat oma hem had gemachtigd voor haar bankrekeningen. Hij had zichzelf een cadeautje gegeven. Na diverse indringende gesprekken met mevrouw Konings begrijpt zij dat haar kleinzoon te ver is gegaan. Maar aangifte doen tegen haar kleinzoon gaat haar te ver omdat zij bang is om het contact met haar kleinzoon en zoon te verliezen. Wat kan ik doen?

Het is een lastige kwestie die je voorlegt waar niet een heel gemakkelijk antwoord op te geven is. Tenminste, wanneer je jouw vraag vanuit een morele invalshoek benadert. Vanuit een gezondheidsrechtelijke invalshoek oogt het als een relatief simpel verhaal. Het komt er dan op neer dat je de meldcode huiselijk geweld zou dienen te volgen. Dat betekent om te beginnen de zaak bespreken met een collega en Veilig Thuis anoniem raadplegen. Bij een volgende stap in het proces kom je dan mogelijk voor de beslissing te staan om echt een melding te doen bij Veilig Thuis. Die weg inslaan wijkt af van de manier waarop je zelf naar de casus kijkt. Die heeft zowel juridische als morele aspecten, zo lijkt het. Je hebt immers nagedacht over aangifte doen en dat met mevrouw Konings besproken. Dat is typisch een benadering die voortkomt uit een aangetast rechtsgevoel.

Onrecht tegengaan

Heel begrijpelijk dat je zo reageert. Wanneer je als burger geconfronteerd wordt met criminele activiteiten, is het inzichtelijk dat je probeert het onrecht tegen te gaan en het handelen van de dader te laten beoordelen vanuit een justitieel perspectief. Dus aangifte doen. Maar dan loop je onmiddellijk tegen een probleem aan. Want hoezeer je ook verlangt naar een herstel van de rechtsorde en vervolging in zou willen laten stellen tegen de zoon, de rol die je inneemt in de casus verhindert dat: jij hebt primair een zorgopdracht en bent simpelweg dus niet van de opsporing. Vanuit die invalshoek bekeken is het wel creatief dat je hebt getracht om mevrouw Konings ertoe te brengen om zelf aangifte te doen. Dat past

'Dat de relationele afhankelijkheid die iemand kan ervaren zo wordt misbruikt, is schrijnend. Daar moet je wat mee'

ook bij de nadruk die we in de moderne verpleegkunde leggen op de ondersteuning van het zelfmanagement in kwesties die de gezondheid verstoren. Want je mag aannemen dat hier ook terdege sprake is van een verstoring van gezondheid. Toch ziet mevrouw Konings om een aantal voor haar belangrijke redenen af van het inslaan van die weg.

Het dilemma van de cliënt

Blijkbaar ervaart mevrouw zelf een moreel dilemma. Want hoewel ze inziet dat haar kleinzoon te ver is gegaan, wil ze ook de relatie met hem en haar zoon niet op het spel zetten. Die is denk ik te kostbaar voor haar. Waarschijnlijk acht ze die relatie van groter belang dan de centen voor die auto. Precies dat dilemma maakt het in deze en andere vergelijkbare casussen begrijpelijk dat financieel misbruik door kan blijven gaan. Schrijnend is dat. In dat kader kan ik me een casus herinneren waarbij de familie het heel

vanzelfsprekend vond om als een soort tegenprestatie voor bezoeken, de portemonnee van oma stevig aan te spreken voor allerlei dure cadeaus. En ook wanneer slachtoffers, net als in jouw situatie, het misbruik erkennen, is er tegelijkertijd het probleem dat ze de banden niet door willen snijden. Want 'die jongen is dan wel een dief, maar het is ook mijn dief. Die moet je dus met rust laten.' En als de banden als gevolg van bijvoorbeeld aangifte doen, doorgesneden worden, wat blijft er dan eigenlijk over voor mensen als mevrouw Konings? Aan te beleven warmte? In de strijd tegen toenemende eenzaamheid en verlieservaringen?

Het blijft steken

Toch blijft het steken. Dat de relationele afhankelijkheid die iemand kan ervaren zo wordt misbruikt, is schrijnend. Daar moet je wat mee. Om dat 'moeten' in te vullen grijp ik toch terug naar de meldcode huiselijk geweld. Die is een paar jaar geleden aangescherpt en leidt voor professionele zorgverleners nu eerder tot een meldplicht. Als ik kijk naar de verschillende stappen uit die code, zijn er twee stappen die ik wat naar voren zou willen halen: de eerste is dat je in gesprek zou dienen te gaan met de betrokkenen. Dus niet alleen met mevrouw Konings, maar dus ook met de kleinzoon. En mogelijk de zoon, hoewel ik me bij

'Breng goed in beeld wat de financiële, maar ook de welzijnsschade is die uw cliënt ervaart door het gedrag van haar kleinzoon'

het lezen van de casus afvroeg of die feitelijk nog veel contact heeft met zijn moeder. Uiteraard dien je omzichtig te werk te gaan: goed inschatten in welke mate de kleinzoon ontvankelijk is voor een gesprek en of het aangaan van het gesprek geen risico's op gaat leveren voor mevrouw Konings. Verder is het van



groot belang om goed in beeld te brengen wat de financiële maar vooral welzijnsschade is die mevrouw Konings door het gedrag van haar kleinzoon, ervaart. Daarmee kom ik toe aan een ander punt van de code: om het geweld dat aan de orde is, goed te wegen. En daarbij in deze casus niet in de valkuil te trappen dat de dementie de ervaring verzacht. Tenslotte: laat je in heel het proces adviseren door een vertrouwde deskundige collega of door Veilig Thuis. Dit zijn namelijk geen zaken om alleen op te lossen. Hier heb je meer denkkracht voor nodig. Goed dus dat je het aankaartte. 🍷

Hans van Dartel was voorzitter van V&VN Commissie Ethiek en verpleegkundige, niet praktiserend